

4^{ος} ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

2015 – 2016

2^ο ΒΡΑΒΕΙΟ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ – ΡΑΦΑΗΛ ΠΑΣΓΙΑΝΟΣ

ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ –
ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ

Β' ΤΑΞΗ

«ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙ»

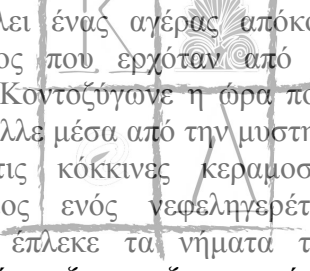

«Είναι κάποιες φορές, που ο νους αθέλητα γυρνάει στο παρελθόν. Είναι εκείνες οι στιγμές που ο άνθρωπος χρειάζεται δύναμη για να ξανασηκωθεί στα πόδια του. Είναι εκείνες οι στιγμές που ο άνθρωπος αναζητά τις ρίζες του, που αναπολεί το παρελθόν του ώστε να μπορέσει μέσα από τις στάχτες του να ξαναγεννηθεί. Σε κάθε δύσκολη στιγμή, υπάρχει πάντα ένα άστρο εκεί πάνω στον ουρανό που μπορεί να σε βοηθήσει να αλλάξεις την ρότα της ζωής. Το άστρο των προγόνων σου, των ανθρώπων που σ' ανέθρεψαν και σε μεγάλωσαν και σε γαλούχησαν ώστε να σε κάμουν άνθρωπο και να βγεις γεμάτος γνώση και συναίσθηση, σαν άνθρωπος ανεξάρτητος και αυτάρκης στην κοινωνία και να μεγαλουργήσεις. Αυτά θα τα θυμάσαι κι όταν ακόμη εγώ δεν θα 'μαι εδώ κοντά σου για να σου τα θυμίζω.»

Έτσι της έλεγε ο παππούς. Κι είχαν περάσει τώρα ίσα με τριάντα χρόνια από τότε. Χρόνια γεμάτα χαρά και θλίψη, χρόνια γεμάτα από γέλια, από θυμό, από απεισκευσία, από λάθη και σωστά.

Τώρα, γυναίκα πια αναπολεί τις μικρές δόσεις σοφίας και αλήθειας, το μόνο πράμα που κληρονόμησε από τον παππού της... και που της το 'δωκε με πολύ αγάπη. Ο δρόμος για τον Μόλυβο είναι μαγεία αυτή την εποχή του χρόνου, στα τέλη του Σεπτεμβρη. Μπροστά σου ξεπροβάλλουν μικρά μικρά δέντρα και θάμνοι που προσπαθούν να ξεπροβάλλουν από τα βαθιά ριζά τους, από την μάνα τους την γη και να προφθάσουν να πάρουν λίγο ήλιο, λίγο φώς από τα αβυσσαλέα ύψη του σύμπαντος, από τον ζωοδότη ήλιο ώστε να μπορέσουν να αντέξουν σαν μικρές οάσεις δροσιάς, σε έναν άψυχο και ψυχρό κόσμο που ανατέλλει μουδιασμένος και δύνει πικραμένος. Σε ένα κόσμο που διαλύθηκε και ψάχνει τα συστατικά του για να αλλάξει και να γίνει πάλι όμορφος και ελπιδοφόρος όπως παλιότερα. Δίπλα στην βλάστηση, τα κρημνά βράχια, οι ξέρες και οι μικρές πετρούλες ξεροσταλιάζουν κάτω από το φώς του ήλιου και καρτερικά αναμένουν την αναπόφευκτη διάβρωση ακούγοντας το γλυκοκελάηδισμα μικρών αθώων αηδονιών που λέφτερα ψηλά, κοντά στα σύννεφα πετούν, θέλοντας – ωσάν σύγχρονοι Ίκαροι – ν' αγγίξουν ένα κομμάτι ουρανό, ν' αγγίξουν τούτο το γαλανό θεϊκό περίβλημα. Κι από κάτω, η θάλασσα ήμερη και πανώρια όπως πάντα. Σ' αυτήν πλέουν τα καλοτάξιδα γοργόπλωρα καράβια που πάνε στην καστροχτισμένη χώρα. Είναι πάντα τόσο όμορφη, η αλμυρή βασίλισσα της πλάσης, με τα ταχεία της κύματα που έρχονται με φόρα από τα τρίσβαθα του πελάγου ώστε να επιτελέσουν το τελευταίο καθήκον της σύντομης και δροσερής ζωής τους – να χτυπηθούν με τα βράχια και να ηττηθούν από την αδάμαστη πέτρα της ακτής, αφού δώσουν άοκνα την μεγάλη, άνιση και αιώνια μάχη τους, την μάχη του νερού και της στεριάς.

Ο δρόμος φαινότανε ατελείωτος στην Αλεξάνδρα. Την είχαν συνεπάρει τα κύματα, ο αρμυρός αγέρας που ανάσταινε και την πιο απάτητη και σκληρή ψυχή, που γαλήνευε και την πιο πυρρωμένη καρδιά, η βλάστηση, το χωριό που ίσα αχνοφαινότανε στο τέλος της διαδρομής. Το αυτοκίνητο άρχισε να τρέχει έχοντας τα παραθύρια ανοιχτά ίσα με κάτω ώστε βάρβαρα

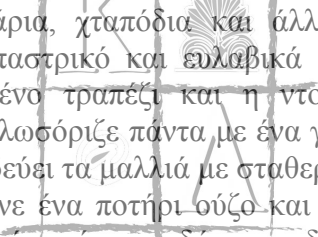

και επιθετικά να εισβάλλει ένας αγέρας απόκοσμος, άγριος μα συνάμα καλοσυνάτος και μπριόζος που ερχόταν από τα βάθη μιας ατέρμονης χρυσογάλαζης θάλασσας. Κοντοζύγωνε η ώρα που θα έφτανε και πάλι στο χωριό. Και εκείνο ξεπρόβαλλε μέσα από την μυστηριώδη ομίχλη του δειλινού. Καλύβες ταπεινές με τις κόκκινες κεραμοσκεπές τους να στέκουν απαρασάλευτες στο έλεος ενός νεφεληγερέτη θεού, που από ύψη απροσμέτρητα έκοβε κι έπλεκε τα νήματα των ζώων των εφήμερων ανθρώπων. Οι εκκλησιές έμοιαζαν με ζουγραφίες στον καμβά της ζωής του μικρού χωριού και το μικρό λιμανάκι με τα πλοία που πλαγιοκοπούν με το αδιάκοπο κύμα και τα κραδαίνει σφιχτά το караβόσχοινο, μοιάζουν σα βγαλμένα από άλλη εποχή, πιο ήρεμη, πιο σταράτη, πιο ευτυχισμένη.

Προχώρησε με αργά σταθερά βήματα στην στράτα που ανεβαίνει προς το κάστρο. Καθώς πήγαινε αντίκρουσε μπροστά της το σπίτι – το σπίτι του παππού της. Ένα χάλασμα είχε μείνει. Τα τζάμια σπασμένα, οι πόρτες ξεχαρβαλωμένες, τα περβάζια και οι τοίχοι γεμάτοι από υγρασία, το τζάκι έρημο, τα δωμάτια αραχνιασμένα. Το ξύλινο πάτωμα σπασμένο κι εκείνο σε σημεία. Η σκεπή έσταζε ακόμη, από το νερό της χτεσινοβραδυής βροχής. Στον τοίχο απέναντι από την οζώπορτα έστεκε ακόμη αγάλαστο το πελαγινό παράθυρο, όπως το ‘λεγε ο παππούς. Εκεί, καθόταν με την κουνιστή του πολυθρόνα και την πίπα του, ο παππούς και με τα γαλάζια υγρά μάτια του ατένιζε την θάλασσα και στοχαζόταν τα περασμένα και τα μελλούμενα. Κι εκεί που στεκόταν, ένα πράμα περίεργο! Όλο το σπίτι άρχισε όπως τότε να μυρίζει γιασεμί και αγγελικές! Και άκουγε γέλια, ολόένα δυνατότερα, δυνατότερα. Είναι το παρελθόν που έμενε κλειδωμένο στο παλιό τούτο χαμόσπιτο, πάνω από τριάντα χρόνια τώρα και βολόδερνε στους τοίχους χτυπημένο αλύπητα απ’τον αγέρα της θάλασσας και το ανάλγητο πρωινό αγιάζι. Τα μάτια της δάκρυσαν. Άρχισαν ένα – ένα να ρέουν αργά σπαρακτικά καυτά δάκρυα που γρήγορα σκέπασαν τα μαγουλά της. Ήταν ένα ήσυχο κλάμμα αυτό, ένας απολογητικός θρήνος για το λάθος που πήγαινε να κάνει. Ένα λάθος ολέθριο, μία διαγραφή στο παρελθόν – σε όσα την έκαναν σήμερα γυναίκα, σε όσα την όπλισαν για να αντιμετωπίσει την κοινωνία. Τα δάκρυα άρχισαν σιγανά να στάζουν πάνω στο σκονισμένο πάτωμα δίνοντας έτσι έναυσμα στα παλιά να έρθουν στο ανταριασμένο μυαλό της, να το γαληνέψουν και να ανταμώσουν το τωρινό – με λογισμό έτσι να συμβάλλουν στην λύση που πρέπει να δοθεί ώστε το μέλλον να γίνει καλύτερο, αφήνοντας τα παλιά βαρίδια και τις τύψεις που δεν ανήκουν παρά στο άσπονδο χτες.

* * *

Κάθε Καλοκαίρι, ο Μόλυβος ήταν ένα θαύμα. Αν και είχε πάντα ζέστη το πρωί, το απόγευμα ερχόταν ένα υπέροχο δροσερό αεράκι από την μεριά της θάλασσας και μέρευε τις καρδιές των ανθρώπων. Τα νερά ήταν πάντα κρύα αλλά αυτή όπως και τ’άλλα παιδιά του χωριού είχαν συνηθίσει το νερό και εύθυμα τσαλαβουτούσαν κατά μήκος της ακτής για πολλές ώρες τα καυτά εκείνα θερινά πρωινά. Το μεσημέρι έφθανε πάντα στο σπίτι ιδρωμένη και αποκαμωμένη με την αλμύρα κολλημένη στο νεανικό σφρυγιλό της δέρμα. Τα ξανθά μαλλιά της έκαναν μικρούς ανεπαίσθητους σπασμούς και έπεφταν με χάρη στους λιοκαμμένους ώμους. Ο παππούς την περίμενε. Είχε ψήσει έξω

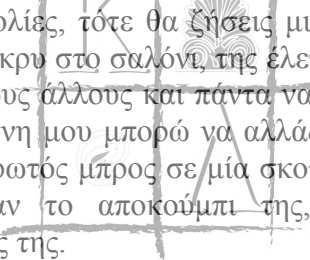
στην μικρή αυλή καλαμάρια, χταπόδια και άλλους πολλούς μεζέδες της θάλασσας ενώ έξω, στο παστρικό και ευλαβικά ασβεστωμένο μπαλκονάκι, περίμενε το καλοστρωμένο τραπέζι και η ντοματοσαλάτα αντίκρυ στο πέλαγο. Ο παππούς την καλωσόριζε πάντα με ένα γλυκό φιλί στο μέτωπο ενώ πάντα συνήθιζε να της χαϊδεύει τα μαλλιά με σταθερό το χέρι. Αφού τέλειωναν το φαγητό, ο παππούς έπινε ένα ποτήρι ούζο και της άρχιζε πάντα την ίδια περιέργη κουβέντα που εκείνη τότε, παιδάκι στο δημοτικό, δεν καταλάβαινε. Την κουβέντα για το καλό και το κακό, το δίκαιο, το άδικο...

Ο παππούς δεν είχε ταξιδέψει ποτέ. Ποτέ του δεν είχε φύγει απ' το χωριό παρά μόνον για να κατέβει με το γαϊδουράκι ή με το αγροτικό στην χώρα (ακόμη κι αυτό λογιζόταν για μεγάλο ταξίδι λόγω του κακοτράχαλου δρόμου). Στα νιάτα του ήταν δάσκαλος αλλά την εποχή εκείνη ήταν ήδη μεγάλος – πολύ μεγάλος. Μάλιστα, στα παιδικά μάτια της Αλεξάνδρας φαινόταν ακόμη μεγαλύτερος, κάτι μεταξύ ήρωα και γίγαντα. Ο παππούς είχε μαλλιά ψαρά, ενώ τα μάτια του ήταν ανοιχτά γαλάζια, μάτια σπирτόζικα, έξυπνα, υγρά, καλοσυνάτα – αληθινός αντικατοπτρισμός της ψυχής του. Ήταν πάντα η ματιά του όταν την κοίταζε γεμάτη ευχαρίστηση και συγκίνηση συνάμα. Όλο του το πρόσωπο – απάνω από τα δασιά φρύδια και κάτω απ' το θεληματικό του πιγούνι – ήταν γεμάτο ρυτίδες. Το μέτωπο, τα μάγουλα, ο λαιμός όλα ήταν γεμάτα ρυτίδες, χαρακιές και αυλακώματα που συνόδευαν περίφημα το λιοκαμμένο πρόσωπο του παλιού νησιώτη. Αυτές ήταν ρυτίδες της δουλειάς, ήταν όμως και ρυτίδες χαράς, γέλιου, σημάδια μιας ζωής γεμάτης από συναίσθημα, πλούσια σε εμπειρία. Τα χέρια του, ήταν πολύ μεγάλα με δάχτυλα χοντρά και ροζιασμένα. Στα μικράτα του παρότι δάσκαλος, το καλοκαίρι, βοηθούσε στα χωράφια και στις θαλασσινές δουλειές. Ήταν δουλευταράς και μεροκαματιάρης. Πρώτος σε οποιαδήποτε δουλειά και προικισμένος με μεγάλη εξυπνάδα και οπλισμένος με ψυχική δύναμη. Σαν την έπιανε στα χέρια του, ένοιωθε πιο ασφαλής, ένοιωθε μια μεγάλη ασυγκράτητη χαρά, ένα αίσθημα ανακούφισης από όποιο μικρό πρόβλημα μπορεί να ταλάνιζε την παιδική ψυχούλα ενώ παράλληλα ένοιωθε μεγάλη ζέστα, που έβγαινε από τα μάτια και από την γέριχη αλλά ήρεμη φωνή.

Τ'απογεύματα, την έπαιρνε και κατέβαιναν στο λιμάνι για ψάρεμα. Ο παππούς ποτέ δεν αμέλησε να της φορέσει το καπέλλο της ώστε να μην την κάψει ο ήλιος. Την έμαθε την τέχνη της ζωής, την βιοπάλη – το δίχτυ, τ' αγκίστρι, το δόλωμα. Και σαν τέλειωνε το ιδιότυπο τούτο μάθημα και το δόλωμα έμπαινε στο δροσάτο νερό, παππούς και εγγονή πλατσουρίζαν με ευχαρίστηση τα πόδια τους στο νερό και έλεγαν τα δικά τους. Έλεγε τότε ο παππούς λόγια που μέρευαν την ψυχή του κοριτσιού όταν αυτό προβληματιζόταν:

- Μάθε ψυχή μου, πως κανείς δεν είναι ικανός να σε μειώσει παρά μόνον όταν το θες εσύ. Μην τους κάνεις την χάρη να εκνευρίζεσαι όταν κάποιος σου λέει κάτι. Συ να ξέρεις πως κανείς δεν είναι ικανός να σου πει αν είσαι καλή ή κακή. Συ, παιδί μου έχεις μόνη υποχρέωση να ξεπερνάς κάθε μέρα τον εαυτό σου και να γίνεσαι καλύτερη από χτες. Να γίνεσαι καλύτερη από μόνη σου, χωρίς άλλοι να σε διατάζουν. Να δουλεύεις από μόνη σου για να το καταφέρεις, γιατί δεν αρκεί μόνο το ταλέντο για να γίνουμε κάτι. Χρειάζεται επιμονή, υπομονή, θέληση και άσκηση.

Άλλες πάλι φορές, της δίδασκε τα μαθήματα της ζωής. Της έλεγε να παλεύει, να μάθει να αγωνίζεται στην ζωή και ποτέ να μην τα παρατάει όταν έρχονται τα δύσκολα. «Γιατί μόνο τότε, όταν σκύβεις το κεφάλι και δεν

στέκεσαι όρθια στις δυσκολίες, τότε θα ζήσεις μια ζωή σκυμμένη.» Άλλωτε πάλι, καθώς κάθονταν αντίκρυ στο σαλόνι, της έλεγε: «Να είσαι ο εαυτός σου. Να νοιάζεσαι πάντα για τους άλλους και πάντα να σ' ενδιαφέρει τι συμβαίνει γύρω σου. Να λές, εγώ μόνη μου μπορώ να αλλάξω τον κόσμο.» Ο παππούς ήταν γι' αυτήν μια αχτίδα φωτός μπρος σε μία σκοταδερή ζωή στην πολύβουη Αθήνα. Ο Μόλυβος ήταν το αποκούμπι της, ο κρυφός φωτερός και παραθαλάσσιος παράδεισός της.

Τα δειλινά, ο παππούς την πήγαινε πάντα βαρκάδα με ένα μικρό καϊκι ίσα με μία βραχονησίδα απέναντι από το χωριό. Εκεί πολλές φορές της τραγουδούσε και της έλεγε:

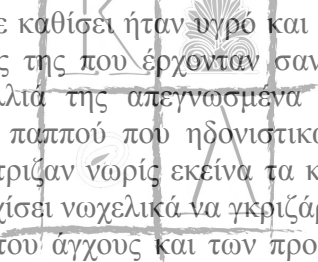
- Η πιο όμορφη θάλασσα είναι αυτή, που δεν έχουμε ακόμη ταξιδέψει... Τις πιο ωραίες μέρες μας, δεν τις ζήσαμε ακόμη...
- Παππού σ' αγαπώ, έλεγε με χαρά το κοριτσάκι με την αθωότητα ζωγραφισμένη στα μάτια.
- Κι εγώ καλή μου... κι εγώ ψυχή της ψυχής μου. Κι ένα δάκρυ έτρεχε συγκινημένο στο μάγουλό του... Δάκρυ χαράς που ο θεός τον άφησε να καμαρώσει και να χαρεί το μονάκριβο εγγόνι του, την μικρή Αλεξάνδρα.

Ναι, ναι. Το θυμόταν ξεκάθαρα. Κάποιο βράδυ από εκείνα τα καλοκαιρινά ξένοιαστα βράδια, πριν κοιμηθεί, ο παππούς με την μειλίχια φωνή του της έλεγε μια παραβολή. Ήταν μια παραβολή του Αποστόλου Παύλου.

«[...] Η Απλότητα, είναι το πιο αληθινό αληθινό είδος μεγαλείου. Τα πιο μεγάλα πράγματα στην ζωή: η ομορφιά, η αλήθεια, η αγάπη, είναι απλά στον χαρακτήρα. [...] Πρέπει να είμαστε αγνοί, έντιμοι, ανιδιοτελείς... να μοιράζουμε αγάπη.»

Η μικρή Αλεξάνδρα – θα 'ταν τότε οχτώ χρονών – κοιμόταν τότε με ευχαρίστηση τον γαλήνιο ύπνο του δικαίου κάτω απ' τον έναστρο ουρανό της Λέσβου με την μυρωδιά της αγγελικής να φωλιάζει στα μικροκαμωμένα της ρουθούνια και μια γέρικη ελιά πίσω της να την συντροφεύει στο ταξίδι που κάθε βράδυ της πήγαινε ο Μορφέας. Όταν ο παππούς το καταλάβαινε, την σκέπαζε καλά καλά για να μην κρυώσει από την διαπεραστική υγρασία της νύχτας και της ψιθύριζε με τον γνωστό μειλίχιο τρόπο του: «Καληνύχτα χρυσό μου. Όνειρα γλυκά.»

Αυτό συνεχίστηκε για πολλά ακόμη καλοκαίρια. Όσπου η Αλεξάνδρα μεγάλωσε και το νεανικό κορμί της σμιλεύτηκε από τον τεχνίτη Χρόνο, που αέναα συνεχίζει την κοπιώδη εργασία του στο κρυφό του εργαστήρι, πίσω από τα φεγγοβόλα σύγνεφα. Και κάποιο καλοκαίρι, δεν ξαναπήγε στον Μόλυβο. Δεν έφαγε και πάλι στο θαλασσινό μπαλκονάκι. Δεν πήγε ξανά βαρκάδα ούτε κολύμπησε με τ' άλλα τα παιδιά στο έλεος του ήλιου. Δεν ξανακαμάρωσε την γέρικη ελιά ούτε κοιμήθηκε κάτω απ' τον έναστρο ουρανό. Έφτασε η στιγμή, που η πόρτα του ενάλιου και χρυσοφώτιστου τούτου παραδείσου έκλεισε βίαια από το μαύρο ριζικό του θανάτου.

Το πεζούλι που είχε καθίσει ήταν υγρό και το φόρεμά της είχε βραχεί. Είχε βυθιστεί στις σκέψεις της που έρχονταν σαν επουράνια βροχή από το παρελθόν. Άγγιξε τα μαλλιά της απεγνωσμένα θέλοντας να νοιώσει την ζεστασιά των χεριών του παππού που ηδονιστικά και τρυφερά άγγιζαν τα μαλλιά της και τα κουλάντριζαν νωρίς εκείνα τα καλοκαιρινά μεσημέρια. Τα μαλλιά της τώρα, είχαν αρχίσει να χελικιά να γκριζάρουν. Η νεανική της λάμψη είχε θυσιαστεί στο έλεος του άγχους και των προβλημάτων της πόλης. Είχε κάνει οικογένεια, είχε παιδιά. Τα οικονομικά της ήταν στενά και τα προβλήματα που είχε ήταν δυσεπίλυτα. «Πού να 'ναι άραγε το κοριτσάκι του Μολύβου κρυμμένο μέσα μου», συλλογίστηκε. Βγήκε στο μικρό μπαλκονάκι. Τα σίδερα που το βάσταγαν είχαν σκουριάσει και ο τοίχος είχε αρχίσει να γκρεμίζεται. Στύλωσε τα μάτια στην θάλασσα. Ίδια. Γαλανή και ήρεμη όπως και τότε. Το κορμί της αναρρίγησε μπρος στον ζωογόνο αγέρα που διαπέρασε κάθε κύτταρο του σώματός της. Ηλεκτρίστηκε. Η φυλλοβόλα βλάστηση κάτωθι της είχε πυκνώσει από τότε που είχε να την ανταμώσει ενώ ο αέρας ανάδευε ακόμα την μυρουδιά του χώματος που είχε μπολιαστεί από την χτεσινή βροχή. «Πόσο κρίμα», είπε μέσα της.

Έπιασε να βρέχει. Μια βροχή που ξεβγάζει και μερεύει τα πάθη στις ψυχές. Η βροχή που καθαρίζει τον άνθρωπο από την αμαρτία και την ένταση. Η βροχή που εξαγνίζει τους ανθρώπους κατέβαινε στάλα στάλα από τον ουρανό. Και ύστερα δυνάμωσε. Σαν μια δύναμη θεϊκή να μην μπορούσε να επιτρέψει την λήθη.

«Πώς θα έρθει τώρα ο μεσίτης; Πώς θα το πουλήσω; Χρειάζομαι τα λεφτά», σκέφτηκε φοβισμένη. Τα χρέη που είχε στην Αθήνα ήταν πολλά. Γύρισε προς τον τοίχο του τζακιού. Μέσα στο χάλασμα, σαν από θαύμα είχε σωθεί και στεκόταν αγέρωχη μια φωτογραφία: 'Η Αλεξάνδρα και ο παππούς της' έγραφε από πίσω. Ήσαν και οι δύο χαμογελαστοί. Ο παππούς την κράταγε στην αγκαλιά του και την περιέφερε σαν τρόπαιο. Τα μάτια του αστραποβολούσαν. Εκείνη, κατακόκκινη από χαρά. Ήσαν τόσο πηγαία και ανεπιτήδευτα ευτυχισμένοι. Τότε, σαν θεϊκή δύναμη, σηκώθηκε αντάρα στην ψυχή της. Έπρεπε να ανακόψει το πεπρωμένο της. Μονομιάς πιάνει το τηλέφωνο και καλεί τον μεσίτη. Το σπίτι αυτό δεν πουλιέται.

«Όχι, όχι. Δεν μπορώ. Δεν βαστώ να ξεπουλήσω την ρίζα μου. Δεν βαστώ να ξεπουλήσω το σπίτι που πέρασα τις πιο όμορφες στιγμές της ζωής μου. Δεν βαστώ να ξεπουλήσω τις μνήμες τούτου του σπιτιού. Εδώ μέσα χτίστηκε η ζωή μου. Εδώ μέσα έμαθα να εκτιμώ και να αδράχνω την ζωή. Να την πιάνω απ' τα κέρατα και να μην εγκαταλείπω ποτέ την προσπάθειά μου. Ποτέ, ποτέ δεν μπορώ να αφαιρέσω την ρίζα μου, να αφήσω ορφανή την ζωή μου.» Έτσι μίλησε μέσα της ενώ ένας άσβεστος πόθος επανένωσης με τον άνθρωπο που τόσο επηρέασε την ζωή της ξύπνησε, θέριασε και έκαie ολοένα τα σωθικά της. Δεν μπορούσε να πουλήσει το σπίτι που έζησε ο παππούς της. Δεν μπορούσε να ξεχάσει το παρελθόν της, τις πλούσιες αναμνήσεις, τις χαρές και τις λύπες ετούτου του σπιτιού.

Ο παππούς δεν είχε ταξιδέψει ποτέ. Όμως ήταν υπεύθυνος για το μόνο αληθινό της ταξίδι – αυτό από την παιδικότητα, στην ωριμότητα, στην γνώση.